

REGNEMETODER OG REGNEMODELLER 30. august 2021

DEBATINDLÆG

Dagpengemodellen hviler på tvivlsomme antagelser

Skrevet af

Erik Bjørsted
Cheføkonom

Medfører højere dagpenge, at flere lønmodtagere skifter jobbet ud med en tilværelse på dagpenge? Ja, siger embedsmændene. Effekten er dog meget tvivlsom og understøttes ikke af empiriske undersøgelser på danske data. Dagpengemodellen trænger til et grundigt eftersyn.

Kontakt

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Forestil dig, at politikerne en dag annoncerer, at dagpengesatsen bliver sat op med 25 procent i de to første måneder, man er ledig – dog kun for personer, som har haft mindre end tolv måneders ledighed i fem år forud for en ny dagpengeperiode. Det vil sige et løft i dagpengesatsen i kort tid og kun for ledige, som har en begrænset ledighedshistorik.

Umiddelbart koster forslaget ifølge embedsmændene da også kun 150 mio. kr. En meget overkommelig pris for en lille forbedring i et dagpengesystem, som igennem mange år er blevet markant forringet. Men den endelige pris er ifølge embedsmændene meget højere:

” *I embedsmændenes regnemodeller er det nemlig sådan, at når man hæver dagpengene, søger de arbejdsløse ikke lige så ihærdigt efter et arbejde, som de ville gøre, hvis dagpengene ikke var blevet hævet.*

cheføkonom Erik Bjørsted

I embedsmændenes regnemodeller er det nemlig sådan, at når man hæver dagpengene, søger de arbejdsløse ikke lige så ihærdigt efter et arbejde, som de ville gøre, hvis dagpengene ikke var blevet hævet. Det er dog ikke kun afgang fra ledighed til beskæftigelse, som i regnemaskinen bliver mindre, når dagpengesatsen hæves. Tilgangen til dagpengesystemet bliver også højere – og det er denne effekt, som trækker det meste af læsset.

Vil folk i arbejde virkelig vælge en dagpengetilværelse?

For eksempel bliver de af os, der er i beskæftigelse, ifølge regnemaskinen mere tilbøjelige til at skifte jobbet ud med en tilværelse på dagpenge. Og dem, som måske er blevet opsagt, og har længere opsigelsesvarsler, søger mindre intensivt efter nyt arbejde.

Tager man højde for disse adfærdsændringer – både den lavere afgang fra ledighed til beskæftigelse og den højere tilgang fra beskæftigelse til ledighed – ender den samlede pris ifølge regnemaskinen på 850 mio. kr.

Prisen på forslaget ender altså med at blive fem gange så høj som den umiddelbare udgift. Endnu mere iøjnefaldende er det, at ca. 90 procent af adfærdseffekten skyldes, at flere beskæftigede skulle vælge at være på dagpenge som følge af forslaget.

Langt størstedelen af den højere pris skyldes altså, at forslaget får personer, som er i arbejde, til at kvitte jobbet til fordel for en tilværelse på dagpenge.

” *Der er ikke nogen entydig empirisk evidens for, at højere dagpenge skulle betyde, at flere i job vælger at gå på dagpenge – og slet ikke på danske data.*

cheføkonom Erik Bjørsted

Mange vil nok mene, at denne tilgangseffekt virker temmelig søgt og grænser til tankespind, men det må empirien jo afgøre.

Modellen mangler empirisk grundlag

Der er ikke nogen entydig empirisk evidens for, at højere dagpenge skulle betyde, at flere i job vælger at gå på dagpenge – og slet ikke på danske data. Der er kun lavet få undersøgelser på udenlandske data, men hvor effekterne ikke er entydige. Som bl.a. de tidligere overvismænd Torben M. Andersen og Michael Svarer skriver i et [litteraturstudie](#) til Dagpengekommissionen, så ”... er der ikke nogen klar indikation af, om ændringer i ydelsesniveau eller ydelseslængde påvirker tilgangen til ledighed”.

” *Når der ikke er empirisk evidens på danske data for tilgangseffekten, er det meget problematisk at bruge en regnemaskine, hvor tilgangseffekten i beregningerne spiller så stor en rolle.*

cheføkonom Erik Bjørsted

Når der ikke er empirisk evidens på danske data for tilgangseffekten, er det meget problematisk at bruge en regnemaskine, hvor tilgangseffekten i beregningerne spiller så stor en rolle.

Når man skal regne på adfærdseffekter af forskellige politiske tiltag, plejer ministerierne ellers at lægge stor vægt på, at der skal være solid empirisk evidens – og meget gerne på danske data. Det har eksempelvis været et af hovedargumenterne for, at embedsmændene hidtil har været skeptiske over for at regne på [dynamiske effekter af offentlige udgifter](#).

Embedsmændene argumenterer ofte også for, at der skal være konsistens i deres regnemetoder. Når ministerierne for eksempel regner på effekter af lavere afgifter, antages det, at lavere afgifter har samme virkning på arbejdsudbuddet som lavere indkomstskatter.

Det gør man ud fra en betragtning om, at det for den enkelte må være ligegyldigt, om man betaler til fællesskassen over skatten eller via afgifter. Denne regnepraksis er en diskussion i sig selv, som vi gemmer til en anden god gang.

Embedsværket mangler konsistens i argumentationen

Hvis vi imidlertid følger argumentet om konsistens til dørs og mener, at højere dagpenge både fører til, at færre ledige kommer i job, og flere i job går på dagpenge, må den stadigt større udbredelse af private lønforsikringer, som mindsker indkomstforskellen mellem at være i arbejde og arbejdsløs, vel have samme virkning som en højere dagpengesats?

”Manglende evidens gør altså, at embedsmændene ikke medregner lønforsikringernes effekt, men manglende evidens på dagpengeområdet afholder så åbenbart ikke embedsmændene fra at indregne den tvivlsomme tilgangseffekt. Det er inkonsistent og uforståeligt.

cheføkonom Erik Bjørsted

Sådan regner Finansministeriet dog ikke i dag, fordi der ikke foreligger entydig empirisk evidens for virkningen af de private lønsikringer. Manglende evidens gør altså, at embedsmændene ikke medregner lønforsikringernes effekt, men manglende evidens på dagpengeområdet afholder så åbenbart ikke embedsmændene fra at indregne den tvivlsomme tilgangseffekt. Det er inkonsistent og uforståeligt.

Dagpengemodellen trænger til et eftersyn. Ikke kun fordi empirien halter på alvorlige områder, men også fordi den overser de fordele, flexicuritymodellen har for vores økonomi.

Flexicuritymodellen har sikret ét af de mest dynamiske og fleksible arbejdsmarkeder i verden. Det er til gavn for virksomhederne, som hurtigt kan omstille sig, hvis ordrebogen pludselig bliver tom, og det er til gavn for lønmodtagerne, fordi der selv i dårlige tider er masser af jobåbninger. Det betyder, at Danmark har en lav ungdomsledighed og få langtidsledige.

Forudsætningen for vores fleksible arbejdsmarked er dog, at der skal være et ordentligt sikkerhedsnet, og det fanger dagpengemodellen slet ikke, som den er skruet sammen i dag.